

© Uluslararası **İnsan Bilimleri** Dergisi

ISSN: 1303-5134

www.insanbilimleri.com

Cilt: 3 Sayı: 2 Yıl: 2006
Yayın Tarihi: 21 Aralık 2006

15-49 Yaş evli kadınlarda vajinal duş uygulaması (vd) ve olumsuz etkileri¹

Belgin AKIN,² Hatice ERDEM,³ Emel EGE²

²(Yrd. Doç. Dr.) Selçuk Üniversitesi Konya Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Öğretim Üyesi

³ (Ebe) Konya Karatay 15 Nolu Sağlık Ocağı ebesi

ÖZET

AMAÇ: Çalışmanın amacı Konya bölgesinde 15-49 yaş evli kadınlarda vajinal duş uygulama durumu ve olumsuz etkilerini incelemektir.

GEREÇ VE YÖNTEM: Tanımlayıcı türdeki araştırmanın evrenini Konya Selim Sultan Mahallesinde oturan 15-49 yaş grubu 859 kadın oluşturmaktadır. Örneklemi sistematik örnekleme yöntemi ile seçilmiş 183 kadın oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında literatüre dayanarak araştırmacılar tarafından oluşturulmuş, doğurganlık özellikleri, vajinal duş (VD) uygulaması ve olumsuz sağlık sonuçlarının sorgulandığı 30 soruluk bir anket formu kullanılmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından, 4 Nisan-6 Mayıs 2005 tarihleri arasında ev ziyaretleri ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdeler hesaplamalarından ve Ki-kare önemlilik testinden yararlanılmıştır.

Belgin Akın, Hatice Erdem, Emel Ege: 15-49 Yaş evli kadınlarda vajinal duş uygulaması (vd) ve olumsuz etkileri

BULGULAR: Kadınların yaş ortalaması 33.5 ± 7.86 , % 87.4' ü ilk okul mezunu, % 68.3' ü orta gelir düzeyindedir. %54.6' sı VD uygulaması yapmaktadır. VD uygulama süresi ortalama 12.9 ± 8.8 yıldır ve kadınların %65.1' i VD' yi haftada 1-2 kez uygulamaktadır. Kadınlar abdest alma (% 45.4), temizlik (% 41.5) ve gebelikten korunma (% 13.1) amacı ile VD uygulamakta ve % 68.9' u VD uygulamasının sağlık için zararlı etkileri olabileceğini bilmemektedir. Ki-kare testi ile yapılan incelemede VD uygulamasında infertilite, dış gebelik, düşük ve düşük doğum ağırlıklı (DDA) bebek doğumu hikayesi ve genito-üriner yol enfeksiyon bulgularına göre fark önemli bulunmamıştır. Kullanılan AP yöntemine göre vajinal duş uygulamasında önemli fark bulunmuştur.

SONUÇ: VD uygulaması infertilite, dış gebelik, düşük ve düşük doğum ağırlıklı (DDA) bebek doğumu, genito-üriner sistem enfeksiyonu ve preterm doğum eylemi ile ilişkili değildir. Kadınların VD' nin olumsuz etkileri konusunda bilgilendirilmesini ve VD ile olumsuz sağlık sonuçları arasındaki nedensel ilişkiyi incelemeye yönelik analitik araştırmalar yapılması önerilebilir.

ANAHTAR KELİMELELER: Vajinal duş, olumsuz etkiler, evli kadınlar

Vaginal douching (vd) practice and adverse health effects of 15-49 years married women

SUMMARY

OBJECTİVE: The purpose of the study is to explore the vaginal douching practice and adverse health effects of the 15-49 age, married women in Konya.

MATERIAL AND METHOD: The population of this descriptive- cross-sectional study is 15-49 age, married women who recruited in the number 15 health-center region. The sample consisted of 183 women

Belgin Akın, Hatice Erdem, Emel Ege: 15-49 Yaş evli kadınlarda vajinal duş uygulaması (vd) ve olumsuz etkileri

who were selected with systematic sampling method. A questionnaire designed with researcher based on literature which was 30 questions include fertility characteristics, VD practice and adverse health effects was used to collect data. The datas were collected by the researcher with home visiting between April-May 2005. Descriptive statistics and X² test were used to analysis data.

RESULTS: The mean age of women in the study group is 33.5±7.86, 87.4 % has primary school education, 68.3 % middle income, 54.6 % practice VD. The mean year of VD practice is 12.9±8.8 and 65.1 % douche at least once a week. The reasons of the women's VD practices are religious practice (45.4 %), cleaning (41.5%) and preventing pregnancy(13.1%) and, 68.9 % of women don't know harmful effects of VD. There was no difference between history of sterility, extopic pregnancy, abortus, low birth weigh, semptoms of genito-urinary infection and its frequency and VD in the X² test. There was a difference between contraseptive method used and VD.

CONCLUSION: Sterility, extopic pregnancy, abortus, low birth weigh, semptoms of genito-urinary infection and its frequency were not related to VD. We suggest that the women have been educated about adverse health effects of VD and analitic researhes may be planned for causal relationship between adverse health effects and VD.

KEY WORDS: Vaginal douching, adverse effect, married women.

GİRİŞ

Vajinal duş (VD) bir çok olumsuz sağlık sonucuna yol açmasına rağmen tüm Dünya’da yaygın olarak sürdürülen bir uygulamadır. Kadınlar genellikle vaginal temizlik, menstruasyon sonrası kokuyu gidermek, cinsel ilişki sonrası gebelikten korunmak amacıyla VD uygulaması yapmaktadır (Lichtenstein and Nansel, 2000). Aral ve ark. (1992). 1988 yılında Amerika da yapılan ulusal düzeyde bir incelemede 15-49 yaş kadınların %37’sinin düzenli olarak VD uygulaması yaptıkları bildirilmiştir. Türkiye’de VD ile ilgili çalışmalarda VD yapma sıklığı %63.2 (Çalışkan ve ark. 1996) ve %61.5 (Ege ve ark. 2005) gibi yüksek oranlarda bulunmuştur. Kadınların VD uygulamasında su, su ile sabun, sirke ve bunun yanında kadınlar için hazırlanmış losyon, parfümlü mendil vs. gibi bazı ticari hijyen ürünleri kullandıkları bildirilmektedir (Fonck ve ark. 2001). Bunun yanında bazı çalışmalarda kadınların VD uygulamasının olası zararlı sonuçları konusunda bilgi sahibi olmadıkları söylenmektedir (Çalışkan ve ark. 1996, Lichtenstein&Nansel 2000, Fonck ve ark. 2001).

VD vagen florasını bozarak enfeksiyon riskini arttırmaktadır (Kirchner 2000). Sık VD uygulaması yapan kadınların yaşadığı yakınmaların vaginal kuruluk, genital bölgede yanma, irritasyon yanında genito-üriner enfeksiyon olduğu bildirilmektedir (Lichtenstein and Nansel, 2000). Pek çok çalışma VD uygulaması yapan kadınların bakterial vaginosis (Fonck ve ark. 2001), ektopik gebelik (Kendrick ve ark. 1997), infertilite (Baird ve ark.1996), düşük doğum ağırlığı (Fiscella ve ark .1998), erken doğum (Bruce ve ark.2002), cinsel yolla bulaşan hastalıklar (Aral ve ark. 1992), serviks kanseri (Gardner ve ark.1991) ve pelvik enflamatuvar hastalık (Aral ve ark. 1992) gibi pek çok önemli sorun yaşama riskini arttırdığını göstermektedir.

VD uygulamasının sık başvuru ve çok sayıda olumsuz sonucu olabilen bir durum olduğu ve kadınların VD uygulamasının zararları konusunda yeterli bilgilerinin olmadığı görülmektedir. VD uygulamasının yaygınlığı, kadınların bu uygulamayı sürdürme nedenleri ve olumsuz sonuçlarının

Belgin Akın, Hatice Erdem, Emel Ege: 15-49 Yaş evli kadınlarda vajinal duş uygulaması (vd) ve olumsuz etkileri

bilinmesi özellikle birinci basamakta çalışan ebe ve hemşirelerin VD sorununun azaltılması yönünde girişimler planlamasına katkıda bulunabilir. Bu çalışmanın amacı 15-49 yaş grubu kadınların VD uygulama sıklığını, uygulama nedenlerini ve VD uygulamasının kadın sağlığı üzerine olumsuz etkilerini incelemektir.

MATERYAL METOD

Evli kadınlarda VD uygulaması ve olumsuz sonuçlarını incelemeye yönelik olarak yürütülen çalışma tanımlayıcı kesitsel türdedir. Araştırma Konya ili Karatay ilçesi 15 nolu sağlık ocağı bölgesi Selim Sultan Mahallesinde yapılmıştır. Evreni Selim Sultan Mahallesinde yaşayan 15-49 yaş arasında ve evli olan tüm kadınlar (859 kadın) oluşturmuştur. Evren ve örneklemin belirlenmesinde sağlık ocağı kayıtlarından “15-49 yaş izlem formları” kullanılmıştır. Örneklem büyüklüğünün saptanmasında saha araştırmalarında, evrenin bilindiği durumlarda ve oranların incelenmesinde kullanılacak bir hesaplama yönteminden yararlanılmıştır (Arsham 2005). Hesaplama N: 859, p: 0.63 (Çalışkan ve ark. 1996), α : 0.05 ve hata oranı: 0.07 alınmış ve örneklem büyüklüğü n:183 olarak saptanmıştır. Örneklem seçiminde rastgele bir seçim yöntemi olan Sistemik Örneklem Yönteminden yararlanılmıştır. 15-49 yaş izlem kartlarından saptanan evli kadınlar araştırmacılar tarafından listelendikten sonra her bir izlem kartı bir dosya kabul edilmiş, her beş kartta bir kart seçilerek $(859/183:4.695)$ örnekleme girecek kadınlar belirlenmiştir (Karatay 2004). Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından literatüre dayanarak hazırlanmış (Aral ve ark. 1992, Çalışkan ve ark. 1996, Baird ve ark.1996, Zhang ve ark. 1997, Kendrick ve ark. 1997, Fiscella ve ark. 1998, Bruce ve ark.2002) demografik ve obstetrik özellikler, VD uygulama davranışları ve VD’ nin olumsuz sonuçlarını sorgulayan 30 sorudan oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Kadınlara araştırmanın amacı açıklanarak sözel onamları alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul etmeyen olmamıştır. Veriler 4 Nisan- 6 Mayıs 2005 tarihleri arasında araştırmacılar tarafından, ev ziyaretleri

Belgin Akın, Hatice Erdem, Emel Ege: 15-49 Yaş evli kadınlarda vajinal duş uygulaması (vd) ve olumsuz etkileri

ile, kadınlarla yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Araştırmada incelenen değişkenler; sosyo-demografik ve obstetrik özellikler yanında VD uygulama durumu, süresi, sıklığı, hangi zamanlarda, hangi amaçlarla uyguladığı ve zararlarını bilme durumu, bunun yanında VD ile ilgili olumsuz sonuçlar olarak infertilite, dış gebelik, düşük, erken doğum, düşük doğum ağırlıklı (DDA) bebek öyküsü, son bir yıl içinde genito-üriner sistem enfeksiyon bulguları yaşama durumu öz bildirimine dayalı olarak sorgulanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 10.0 programından yararlanılmıştır. İncelenen değişkenlerle ilgili tanımlayıcı istatistikler yanında VD uygulama durumu ile olumsuz sağlık sonuçları arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik olarak Ki-kare önemlilik testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Çalışma grubunda yer alan 183 kadının %41.0' inin 30-39 yaş arasında, çoğunluğunun (%87.4) ilk okul mezunu, orta gelir düzeyinde (%68.3) olduğu ve %32.8' inin sağlık güvencesinin olmadığı görülmektedir. Kadınların %71.0' inin evlilik süresinin 10 yıl ve üzerinde olduğu, %92.9'unun aile planlaması yöntemi kullandığı ancak aile planlaması yöntemi kullananların yalnızca %57.7' sinin etkili bir yöntem kullanmakta olduğu saptanmıştır. Aile planlaması yöntemi olarak kadınlar %34.4' ü geri çekme, %26.8' i RİA, %19.1' i kondom, %7.7'si kombine oral kontraseptif ve %4.9'u ise diğer herhangi bir yöntem kullanmaktadır.

Kadınların obstetrik öykülerine bakıldığında; %5.5'inde infertilite, %1.1'inde dış gebelik, %30.1'inde düşük, %10.9'unda erken doğum, %26.8'inde Düşük Doğum Ağırlıklı (DDA) bebek öyküsü tespit edilmiştir. Son bir yıl içinde genito-üriner sistem enfeksiyon bulguları yaşayan kadın oranı %51.4 olarak saptanmıştır.

Belgin Akın, Hatice Erdem, Emel Ege: 15-49 Yaş evli kadınlarda vajinal duş uygulaması (vd) ve olumsuz etkileri

Tablo 1: Kadınların VD Uygulama Durumları ile İlgili Özelliklerinin Dağılımı

VD UYGULAMA	S	%
VD Uygulama Durumu (n:183)		
Uygulayan	100	54.6
Uygulamayan	83	45.4
VD Uygulama Sıklığı (n:100)		
Günde 1-2	15	15.0
Haftada 1-2	64	64.0
Ayda 1-2	21	21.0
VD Uygulamasını Kimden Duyduğu (n:100)		
Aile büyüğü	24	24.0
Akran	53	53.0
Dini lider	17	17.0
Sağlık personeli	6	6.0
Ne İle Yapıyor (n:100)		
Yalnızca su	64	64.0
Su ve sabun	35	35.0
Özel ürün	1	1.0
Hangi Durumlarda Yapıyor (n:209)*		
Tuvalet sonrası	14	6.7
Banyo sonrası	34	16.2
Adet sonrası	72	34.5
Cinsel ilişki sonrası	89	42.6
Hangi Amaçla Yapıyor (n:152)*		
Abdest alma	69	45.4
Temizlik	63	41.5
Gebelikten korunma	20	13.1

*Birden fazla seçeneğe cevap verilmiştir ve yüzdeler verilen cevap sayısına göre alınmıştır.

Kadınların VD uygulama durumları incelendiğinde (Tablo 1); %54.6' sının VD uygulaması yaptığı, %64.0' ünün VD' yi haftada 1-2 kez uyguladığı ve %53.0' ünün VD' yi bir akranından duyarak uygulamaya başladığı görülmektedir. Kadınların VD uygulama süreleri incelemiş ve VD uygulamasını ortalama 12.9 ± 8.8 yıldan beri (Med. 10.5, Mod. 2.0, Min. 1.0 ve Max. 35.0) sürdürdükleri saptanmıştır. Kadınların %64.0' ü VD uygulamasında yalnızca su ve %35.0'i ise su ve sabun kullanmaktadır. Bunun yanında %42.6'sı cinsel ilişki sonrası, %34.5'i adet sonrası ve %16.2'si ise banyo sonrası VD uygulaması yapmaktadırlar. Kadınlar VD uygulaması yapma amaçlarını abdest alma (%45.4), temizlik (%41.5) ve gebelikten korunma (%13.1) olarak bildirmişlerdir.

Belgin Akın, Hatice Erdem, Emel Ege: 15-49 Yaş evli kadınlarda vajinal duş uygulaması (vd) ve olumsuz etkileri

Tablo 2: Kadınların VD Uygulama Durumunun Demografik Özelliklere Göre Dağılımı (n:183)

Demografik Özellikler	VD UYGULAMA DURUMU			
	UYGULAYAN		UYGULAMAYAN	
	S	%	S	%
Yaş				
19 ve altı	2	50.0	2	50.0
20-29	28	49.1	29	50.9
30-39	39	52.0	36	48.0
40-49	31	66.0	16	34.0
	X²: 8.528.	p=0.202		
Eğitim				
OYD	3	50.0	3	50.0
İlk okul	91	54.4	73	45.6
Orta ve üzeri	6	46.2	7	53.8
	X²: 0.477,	p=0.788		
Algılanan Gelir Durumu				
İyi	12	48.0	13	52.0
Orta	70	56.0	55	44.0
Kötü	18	54.5	15	45.5
	X²: 7.154	P=0.128		
Sağlık Güvencesi				
Var	70	56.9	53	43.1
Yok	30	50.0	30	50.1
	X²: 1.891	P=0.389		

Kadınlarda VD uygulamasının 30-39 (% 52.0) ve 40-49 (% 66.0) yaş arasında daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Bunun yanında ilk okul mezunlarında (% 54.4), orta gelir düzeyindekilerde (% 56.0) ve sağlık güvencesi olanlarda (% 56.9) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak istatistiksel incelemede kadınların VD uygulama durumunun yaş, eğitim, gelir ve sağlık güvencesi durumuna göre farklılık göstermediği saptanmıştır (p>0.05) (Tablo 2).

Belgin Akın, Hatice Erdem, Emel Ege: 15-49 Yaş evli kadınlarda vajinal duş uygulaması (vd) ve olumsuz etkileri

Tablo 3: VD Uygulama Durumunun Evlilik Süresi ve AP Kullanma Öyküsüne Göre Dağılımı

		VD UYGULAMA DURUMU			
		UYGULAYAN		UYGULAMAYAN	
		S	%	S	%
Evlilik Süresi (n: 183)					
1-5 yıl		17	65.4	12	44.6
6-9 yıl		12	50.0	12	50.0
10 yıl ve üstü		71	54.6	59	45.4
		X²: 0.394	p:0.821		
AP	Yöntemi				
Kullanımı(n:183)					
Kullanan		93	54.7	77	45.3
Kullanmayan		7	53.8	6	46.2
		X²: 0.004	p:0.587		
Etkili Yöntem	Kullanımı				
(N:170)					
Etkili yöntem		56	57.1	42	42.9
Etkisiz yöntem		37	51.4	35	48.6
		X²: 0.555	p:0.278		
Kullandığı AP	Yöntemi				
(N:170)					
RİA		33	67.3	16	32.7
Hap		3	21.4	11	78.6
Kondom		20	57.1	15	42.9
Geri çekme		37	51.4	35	48.6
		X²: 9.820	p:0.020*		

*p<0.05

Tablo 3' de görüldüğü gibi evlilik süresi 1-5 yıl (%65.4), 6-9 yıl (%50.0) ve 10 yıl ve daha üzerinde olan kadınların (%54.6) VD uygulama oranlarının benzer olduğu görülmektedir. Bunun yanında VD uygulama oranları etkili bir AP yöntemi kullananlar ve kullanmayanlar arasında da benzerlik göstermektedir. Yapılan istatistiksel inceleme gruplar arasında VD uygulama yönünden farklılık olmadığını göstermiştir (p>0.05). Kullandığı aile planlaması yöntemine göre VD uygulama durumları incelendiğinde RİA (%67.3), kondom (%57.1) ve geri çekme (%51.4) yöntemlerini kullananlarda VD uygulama oranlarının daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir. VD uygulama durumunun kullanılan aile planlaması yöntemine göre farklı olmadığı saptanmıştır (p<0.05).

Belgin Akın, Hatice Erdem, Emel Ege: 15-49 Yaş evli kadınlarda vajinal duş uygulaması (vd) ve olumsuz etkileri

Tablo 4: VD Uygulama Durumunun VD İle İlgili Bazı Olumsuz Sonuçları Yaşama Durumuna Göre Dağılımı*(n:183)

	VD UYGULAMA DURUMU			
	UYGULAYAN		UYGULAMAYAN	
	S	%	S	%
İnfertilite Öyküsü				
Var	4	40.0	6	60.0
Yok	96	55.5	77	44.5
	X²:0.915	p:0.264		
Düşük Öyküsü				
Var	26	47.3	29	52.7
Yok	74	57.8	54	42.2
	X²:1.724	p:0.125		
Erken Doğum				
Var	8	40.0	12	60.0
Yok	92	56.4	71	43.6
	X²: 1.943	p: 0.124		
DDA Bebek Öyküsü				
Var	28	57.1	21	42.9
Yok	72	53.7	62	46.3
	X²: 0.168	p: 0.405		
Genito-Üriner Enfeksiyon Yaşama Durumu				
Evet	47	50.0	47	50.0
Hayır	53	59.6	36	40.4
	X²: 1.682	p: 0.125		

* Dış gebelik öyküsü olan yalnızca iki kişi olduğu için istatistiksel inceleme yapılamamıştır.

VD uygulama durumunun bazı olumsuz sonuçları yaşama durumuna göre dağılımı incelenmiştir (Tablo 4). İnfertilite öyküsü olanlarda VD uygulama oranı % 40.0, düşük öyküsü olanlarda % 47.3, erken doğum öyküsü olanlarda % 40.0 ve DDA bebek öyküsü olanlarda % 57.1 olarak saptanmıştır. Yapılan istatistiksel incelemede bu özelliklerde VD uygulama durumuna göre gruplar arasındaki farkın önemli olmadığı saptanmıştır (p>0.05). Bunun yanında son bir yıl içinde genito-üriner sistem enfeksiyon bulguları yaşayan kadınların VD uygulama oranları benzerdir ve istatistiksel incelemede iki grubun farklı olmadığı saptanmıştır (p>0.05).

Belgin Akın, Hatice Erdem, Emel Ege: 15-49 Yaş evli kadınlarda vajinal duş uygulaması (vd) ve olumsuz etkileri

TARTIŞMA

VD uygulaması geleneksel olarak tüm dünya’da ve ülkemizde de yaygın biçimde sürdürülen bir davranıştır. Pek çok olumsuz sağlık sonucunun önlenabilir bir nedeni olması yönünden önemli bir konudur. 15-49 yaş grubu 183 kadının VD uygulamasını ve VD uygulamasının olumsuz etkilerini ortaya koymak üzere yapılmış ve bu çalışmanın sonucunda kadınların %54.6’sının VD uyguladıkları ve %64.0’ünün VD uygulamasını haftada 1-2 kez yaptıkları saptanmıştır (Tablo1). Çalışkan ve ark. (1996) çalışmamızdakine benzer şekilde kadınların %62.3’ünün VD uyguladığını ve %49.4’ünün haftada en az 1 kez bu uygulamayı yaptığını, Ege ve ark.(2005) ise kadınların %61.5’inin VD uyguladıklarını saptamışlardır. Amerika’da yapılan çalışmalarda VD sıklığına bakıldığında; Aral ve ark. (1992) % 37, Baird ve ark. (1996) % 38, Kirchner (2000) %70 bulmuşlardır. Fonck ve ark. (2001) ise Kenya’da yaptıkları çalışmada VD sıklığını % 72 olarak bildirmişlerdir. Çalışmamızda kadınların %77’sinin VD uygulamasına akran ve aile büyüklerinden duyarak başladıkları görülmektedir (Tablo 1). Gazmararian ve ark. (2001)’ da benzer şekilde kadınların arkadaş ve aile büyüklerinin etkisiyle VD uygulamaya başladıklarını saptamıştır.

Çalışmadaki kadınların %64.0’ünün yalnız su, %35’inin ise su ve sabun kullanarak VD uygulaması yaptıkları görülmüştür (Tablo 1). Çalışma bulguları ile benzer şekilde Çalışkan ve ark. (1996) da kadınların %49.5’inin su, %50.5’inin su ve sabunla VD uygulaması yaptıklarını saptamıştır. Ülke dışında yapılan çalışmalarda da benzer şekilde su, su ve sabun, sirke kullanılmakta ve ülkemizden farklı olarak sprej, parfümlü mendiller gibi kadın hijyen ürünleri de sık kullanılmaktadır (Joeseof ve ark.1996, Kendrick ve ark. 1997). Brinton ve ark. (1990) su ve sabun dışındaki ticari ürünlerin kullanılmasının servikal kanser ve Pelvik İnflamatuvar Hastalık riskini arttırdığını bildirmişlerdir. Kadın hijyen ürünlerinin ülkemizde yaygın kullanımının olmaması olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir. Çalışma grubumuzda ki kadınların **%42.6’sının** cinsel ilişki sonrası ve **%34.5’inin** ise adet sonrası VD uyguladıkları saptanmıştır (Tablo 1). Literatürde de benzer şekilde

Belgin Akın, Hatice Erdem, Emel Ege: 15-49 Yaş evli kadınlarda vajinal duş uygulaması (vd) ve olumsuz etkileri

kadınlar, en çok adet sonrası ve cinsel ilişki sonrası VD uygulamaktadır (Çalışkan ve ark. 1996, Lichtenstein&Nansel 2000, Fonck ve ark. 2001). Çalışma sonuçları doğrultusunda VD uygulamanın geleneksel bir temizlik uygulaması inancı olmasının yanında AP yöntemi gibi de kullanıldığını düşünebiliriz. Kadınların bu inanışları uygun yöntemlerle ele alınmadığı sürece VD uygulamasının geleneksel bir davranış olarak gelecek kuşaklara aktarılacağını söyleyebiliriz.

Çalışmada yaş, eğitim, algılanan gelir durumu ve sağlık güvencesi durumuna göre gruplar arasında VD uygulama yönünden farklılık bulunmamakla birlikte 30 yaş ve üzerindeki kadınların, okuryazar olmayan ve ilkokul mezunu kadınların ve gelir düzeyini orta ve kötü olarak niteleyen kadınların daha sık VD yaptıkları saptanmıştır (Tablo 2). Benzer şekilde Rosenberg ve ark. (1991) eğitimi az ve gelir seviyesi düşük olan gruplarda VD uygulama sıklığının arttığını saptamışlardır. Yine Aral ve ark. (1992) eğitim ve yaşın VD uygulaması ile ilişkili olduğunu saptamıştır. Eğitim düzeyi sağlığın korunma ve geliştirilmesine yönelik davranışların kazanılması ve sürdürülmesinde önemli bir ölçüttür. Kadınların eğitim düzeyinin yükselmesi ve davranış değişikliğine yönelik, geleneksel inanışları dikkate alan sağlık eğitim çalışmalarının VD uygulama davranışının değişimine katkı sağlayacağını söyleyebiliriz.

VD uygulama durumunun evlilik süresi, AP yöntemi kullanma ve etkili AP yöntemi kullanma durumuna göre farklılık göstermediği saptanmıştır ($p>0.05$). Çalışkan ve ark. (1996) bu çalışmanın sonucuna benzer olarak etkili AP yöntemi kullanma ile VD arasında bir ilişki saptamamıştır. Bunun yanında VD uygulama durumunun kadınların kullandığı AP yöntemine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.05$). RİA, Kondom ve geri çekme yöntemi kullanan kadınların daha çok VD uygulaması yaptıkları dikkat çekmektedir. (Tablo 3). Çalışma grubundaki kadınların %13.1'i VD uygulamasını gebelikten korunmak amacı ile yapmaktadır. Kadınların etkili AP yöntemleri kullanmalarına rağmen VD uygulamaları dikkat çekici bir bulgudur Bu bulgular

Belgin Akın, Hatice Erdem, Emel Ege: 15-49 Yaş evli kadınlarda vajinal duş uygulaması (vd) ve olumsuz etkileri

kadınların VD uygulaması yapmalarının temel nedeninin gebelikten korunmaktan çok geleneksel alışkanlıkların sürdürülmesi olduğunu düşündürmektedir.

Çalışma grubundaki kadınların VD uygulama durumunun infertilite, düşük, erken doğum, DDA bebek öyküsü ve genito-üriner sistem enfeksiyonlarından yakınma durumuna göre farklı olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). (Tablo 4). Literatür bilgileri değerlendirildiğinde infertilite (Baird ve ark.1996), erken doğum (Bruce ve ark. 2002, Fiscella ve ark. 1998), DDA bebek ve dış gebelik öyküsü (Merchant ve ark.1999, Kendrick ve ark.1997, Zhang ve ark. 1997) ile VD uygulama durumu arasında ilişki bildirilmektedir. Çalışmamızda bu özellikler yönünden istatistiksel farklılık bulunamaması araştırmanın tanımlayıcı türde olması ile açıklanabilir. Yukarıda belirtilen çalışmalar nedensel ilişkileri inceleme amacına yönelik epidemiyolojik çalışmalar ve meta-analiz çalışmalarıdır. VD ile olumsuz sağlık sonuçları arasında nedensel ilişkinin değerlendirilmesine yönelik analitik epidemiyolojik çalışmaların yararlı olacağını söyleyebiliriz.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan çalışmada kadınların % 54.6'sının VD uygulaması yaptığı, % 64'ünün VD uygulamasında yalnızca su kullandığı ve %42.6'sının cinsel ilişki sonrası ve %34.5'inin ise adet sonrası VD uygulaması yaptıkları saptanmıştır. VD uygulama durumu yaş, eğitim, algılanan gelir düzeyi, sağlık güvencesi, evlilik süresi, aile planlaması yöntemi kullanma, etkili bir yöntem kullanma, infertilite, düşük, erken doğum, DDA bebek öyküsüne göre farklılık göstermemektedir. VD uygulaması durumu kullanılan aile planlaması yöntemine göre farklılık göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda; Özellikle birinci basamakta çalışan hemşire ve ebelerin ev ziyaretlerinde ve sağlık ocağına başvuran kadınlarda VD uygulama durumunu değerlendirmeleri ve kadınların VD uygulamasının olumsuz sonuçlarının farkına varmalarına yönelik olarak geleneksel inanışları dikkate

Belgin Akın, Hatice Erdem, Emel Ege: 15-49 Yaş evli kadınlarda vajinal duş uygulaması (vd) ve olumsuz etkileri

alan uygun girişimler planlamalarını, VD uygulamasına bağlı ortaya çıkabilecek olumsuz sağlık sonuçları ve VD uygulamasının olumsuz sonuçları yönünden risk altında olan kadınları belirlemeye yönelik çeşitli sosyoekonomik grupları kapsayan çalışmalar ve ayrıca hemşire ve ebelerin VD uygulamasının kadın sağlığı yönünden öneminin ne kadar farkında oldukları, soruna bakış açıları ve sorunu ele alma biçimlerine yönelik çalışmalar yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

Aral SO, Mosher WD, & Cates W. Vaginal douching among women of reproductive age in the United States:1998. *Am J Public Health*, 1992; **82**(2), 210-214.

Baird D.D., Weinberg, C.R., Voigt, L.F., & Daling, J.R. Vaginal douching and reduced fertility. *Am J Public Health*, 1996;**86**(6), 844-851.

Brinton, LA., Nasca, PC., Malin, K., Schairer, C., Rosenthal, J., Rothenberg, R., Yordan, E Jr., Richart, RM. Case- control study of in situ and invasive carcinoma of the vagina. *Gynecol. Oncol.* 1990;38(1): 49-54.

Bruce, F.C., Kendrick, J.S., Kieke, B.A., Jagielski, S., Joshi, R., Tolsma, D.D. Is vaginal douching associated with preterm delivery? *Epidemiol*, 2002;13(3), 328-333.

Çalışkan D, Çöl M, Akdur R, Yavuzdemir Ş, Yasemin Y. Park sağlık ocağı bölgesinde 15-49 yaş grubu kadınlarda vajinal duş sıklığı ve etkili faktörler üzerine çalışma, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 1996 ; 49 (2), 73-80.

Ege, E., Timur, S., Zincir, H., Eğri, M., Reeder ,S.B., Türkiye'nin doğusundaki kadınların vaginal duş uygulamaları ve ilişkili davranışlar , 4. Uluslar arası üreme sağlığı ve aile planlaması kongresi sözlü bildiri. 2005, ANKARA.

Belgin Akın, Hatice Erdem, Emel Ege: 15-49 Yaş evli kadınlarda vajinal duş uygulaması (vd) ve olumsuz etkileri

Fiscella, K., Franks, P., Kendrick, J.S., & Bruce, F.C. The risk of low birth weight associated with vaginal douching. *Obstetrics & Gynecology*, 1998;**92**(6), 29-33.

Fonck, K., Kaul, R., Feli, F., Bwayo, J.J., Ngugi, E.N., Moses, S., Temmerman, M. Sexually transmitted infections and vaginal douching in a population of female sex workers in Nairobi, Kenya. *Sex Transm Dis.*, 2001;**77**(4), 271-275.

Gardner, J.W., Schuman, K.L., Slattery, M.L., Sanborn, J.S., Abbott, T.M., Overall, J.C. Is vaginal douching related to cervical carcinoma? *Am J Epidemiol*, 1991;**133**, 368-375.

Gazmararian, JA., Bruce, FC., Kendrick, JS., Grace, CC., Wynn, S. Why do women douche? Results from a qualitative study. *Maternal and Child Health Journal*, 2001;**5**(3), 153-160.

Arsham H. Sample Size Determination, Estimating the proportion with acceptable absolute precision for finite populations, 2005 <http://www.home.ubalt.edu/ntsbarsh/Business-stat/otherapplets/samplesize.htm> (20 Mart 2005)

Joesoef, M.R., Sumampouw, H., Linnan, M., Schmid, S., Idajadi, A., St. Louis, M.E. Douching and sexually transmitted diseases in pregnant women in Surabaya, Indonesia. *Am J Obstet Gynecol*, 1996;**174**, 115-119.

Karataş, N. Hemşirelikte araştırma ilke, süreç ve yöntemleri: Araştırmada Örneklem. İnci EREFE (ed), 3. baskı. 2004, Ankara.

Kendrick, J.S., Atrash, H.K., Strauss, L.T., Gargiullo, P.M., & Ahn Y.W. Vaginal douching and the risk of ectopic pregnancy among black women. *Am J Obstet Gynecol*, 1997;**176**(5), 991-997.

Kirchner, J.T. Prevalence of vaginal douching despite its adverse effects. *American Family Physician*, 2000;**61**(3), 849-851.

Lichtenstein, B., Nansel, T.R. Women's douching practices and related attitudes: findings from four focus groups. *Women & Health*, 2000;**30**(4), 117-131.

Belgin Akın, Hatice Erdem, Emel Ege: 15-49 Yaş evli kadınlarda vajinal duş uygulaması (vd) ve olumsuz etkileri

Merchant, J.S., Oh, M.K., Klerman, L.V. Douching: a problem for adolescent girls and young women. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 1999;153(8), 834-842.

Rosenberg, M.J., Phillips, R.S., Holmes, M.D. Vaginal douching who and why?. *J Reprod Med.*, 1991;36(10), 753-758.

Zhang, J.M.B., Thomas, A.G., Leybovich, E. Vaginal douching and adverse health effects: A meta-analysis. *Am J Public Health*, 1997;87(7), 1207-1211.